

Monumentnummer*: 514872

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 21 februari 2000
Kadaster deel/nr 82686/66

Woonplaats*		Gemeente*		Provincie*			
Akkrum		Heerenveen		Fryslân			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Ljouwerterdyk	6			8491 GC	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	8			8491 GC	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	10			8491 GC	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	12			8491 GC	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	14			8491 GC	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	16			8491 GC	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	18			8491 GC	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	20			8491 GC	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	22			8491 GC	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	24			8491 GC	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	26			8491 GD	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	28			8491 GD	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	30			8491 GD	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	32			8491 GD	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	34			8491 GD	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	36			8491 GD	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	38			8491 GD	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	40			8491 GD	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	42			8491 GD	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	44			8491 GD	Akkrum	Bij	
Ljouwerterdyk	46			8491 GD	Akkrum	Bij	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

<i>Straat*</i>	<i>Nr*</i>	<i>House letter*</i>	<i>Toev.*</i>	<i>Postcode*</i>	<i>Woonplaats*</i>	<i>Situering</i>	<i>Locatie</i>
Ljouwerterdyk	48			8491 GD	Akkrum	Bij	
<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>		<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>		<i>Grondperceel</i>	
Akkrum	A					3967	
Akkrum	A					3968	

*Omschrijving***

Inleiding

De TUINAANLEG rond Coopersburg in Gemengde tuinstijl is in 1900 ontworpen en uitgevoerd door G.W. Westra uit Hurdegaryp/Hardegarijp; in de tuin zijn ook enkele contemporaine tuinornamenten zoals twee BRUGGEN, een FONTEIN, een TOEGANGSBRUG en een ZONNEWIJZER aangebracht.

Op 17 augustus 1899 werd een smalle strook laaggelegen weiland tussen de Boorne en de Leeuwarderweg aangekocht. Het perceel heeft de vorm van een ongelijkzijdige driehoek en is door de aanleg van grachten een eiland geworden. Het terrein werd opgehoogd met onder andere aangevoerde grond; de tuin kreeg op enkele plaatsen wat meer reliëf door de ontgroning van de kronkelende grachten met diepe inhammen. Het beheer van de tuin was opgedragen aan de inwonende tuinman van Coopersburg; hij verzorgde het vormsnoeien, de bloemperken, de kuipplanten, het padenbeloop en de grasperken. Tot 1980 had Coopersburg een tuinman in dienst. In 1980 kwam de tuin in beheer van de dienst groenvoorzieningen van de voormalige gemeente Utingeradeel, tegenwoordig gemeente Boarnsterhim. Door extensief onderhoud is de beplanting versoberd: bloemperken, exoten en kuipplanten verdwenen doordat ze niet tijdig werden vervangen. Vormsnoei werd nagelaten, het opschot nam toe en het reliëf van de tuin vervlakte. Desondanks staat er in de tuin nog steeds zeldzame en zeer oude beplanting. Het langgerekte gebouw ligt tegen de imponerende coulisse van onder meer hoogopgaande populieren langs de Boorne. Enkele bomen behoren nog tot het oorspronkelijke assortiment. De gracht aan de Leeuwarderweg is versmald door de verbreding van de weg in 1978/79; de meest westelijke bakstenen toegangsbrug is gelijktijdig komen te vervallen. Bij de renovatie van de woningen in 1980 zijn er ter vervanging van de aangebouwde stenen secreten met berghokjes nieuwe, houten bergingen gebouwd in wat vroeger de bleekveldjes met haagjes achter de woningen waren. De FONTEIN ontving voorheen sproeiwater uit het waterreservoir op de bovenverdieping van het middengedeelte van Coopersburg.

De oostelijke TOEGANGSBRUG over de zuidgracht is herbouwd in 1978/79; daarbij is de detaillering vereenvoudigd door de verwijdering van de gietijzeren bekroning en de console van de hekstijlen op de brug, maar de hoofdvorm is gelijk gebleven.

Omschrijving

Het terrein aan de Boorne, waarop Coopersburg is gebouwd, heeft de vorm van een ongelijkzijdige driehoek en is door de aanleg van grachten aan de oost- en zuidzijde een eiland geworden. De grachten hebben diepe inhammen aan de oostzijde bij het mausoleum en aan de zuidzijde ter hoogte van het midden van het gebouw. Met de uitgegraven grond werd de tuin op enkele plaatsen wat meer reliëf gegeven, zoals aan de meest westelijke uitloper van het terrein. Een gedeelte van de aanleg van de voor- en achtertuin is gerelateerd aan de symmetrie van het hoofdgebouw; in de westelijke uitloper en de noordoosthoek van het terrein wordt wel dezelfde aanleg aangehouden maar is deze niet meer aan het hoofdgebouw gerelateerd. De slingerpaden zijn ongeplaveid; alleen voor het

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

hoofdgebouw ligt grind. Op het terrein liggen enkele niervormige perken in gazons met bomen en heesters. Tot het oorspronkelijke assortiment bomen behoort de lineaire opstelling van onder meer hoogopgaande populieren, esdoorns en berken langs de Boorne, verder enkele markante solitairen in de voortuin zoals de treurwilg, plataan en rode beuk. Aan de noordoostzijde behoren tot het oorspronkelijk assortiment onder meer: de treurwilg bij het bruggetje en de kastanjes voor het mausoleum, esdoorn en beuk. In het midden achter het hoofdgebouw staat onder meer een slangeboom. In de perken staan geknotte varianten van ondermeer essen en linden.

De uitstulping van de gracht aan de voorzijde van het hoofdgebouw wordt overspannen door een kleine, holle BRUG. De brugleuning bestaat uit gietijzeren stijlen met punt, waartussen kettingen hangen. De eerste stijlen aan de brughoofden hebben een smeedijzeren vleugel.

Midden in de ronde uitstulping ligt de FONTEIN. De fontein heeft een bakstenen onderbouw, waarop lavastenen zijn gemetseld; daaruit steekt een spuer. De uitstulping van de oostelijke gracht wordt overspannen door een ingesnoerde en gebogen kleine BRUG; de brugleuning bestaat uit gietijzeren stijlen met punt, waartussen kettingen hangen. De eerste stijlen aan de brughoofden hebben een smeedijzeren vleugel.

Achter het hoofdgebouw staat op een bakstenen sokkel een natuurstenen, equatoriale ZONNEWIJZER in de vorm van een Grieks-kruis opgesteld. Deze draagt het opschrift: POST NUBILA LUX (Na regen zonneschijn). Op het equatorvlak staan de uren cijfers in arabische getallen en op de zijvlakken de uurlijnen.

De gemetselde TOEGANGSBRUG overkluist de zuidgracht; de balustrade is van steens metselwerk, afgedekt door een ezelsrug met op de hoeken een kunststenen stopstuk. In het midden een hekstijl, tweesteens in het vierkant gemetseld, dus aan beide zijden van de balustrade uitkragend, afgedekt met deksteen. Aan de hekstijlen draaien sierlijke, gesmede ijzeren hekken.

Waardering

De tuinaanleg rond Coopersburg in Gemengde tuinstijl uit 1900, ontworpen en uitgevoerd door G.W. Westra uit Hurdegaryp/Hardegarijp, met contemporaine tuinornamenten zoals twee wandelbruggen, een fontein, een toegangsbrug en een zonnewijzer is van algemeen cultuurhistorisch belang:

- als karakteristiek voorbeeld van deze tuinstijl,
- vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteit van het ontwerp,
- vanwege het bijzondere belang van de aanleg met zeldzame en oude beplanting,
- vanwege de bijzondere betekenis van het ontwerp in relatie tot de gebouwen in het park,
- vanwege de bijzondere betekenis van het complex voor het aanzien van het dorp bij de toegangsweg, de Leeuwarderweg,
- vanwege de redelijke mate van herkenbaarheid van het ontwerp en de beplanting,
- vanwege de visuele gaafheid van de tuin in relatie tot het complex,
- vanwege de typologische zeldzaamheid van de aanleg en de beplanting in Friesland.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Tuin